

Paver og prester i South Park

Hva formidler serien om katolisisme?

AV JANE SKJOLDLI

Tidligere forskning på South Park og religion har basert seg på en grunnleggende antakelse om at denne serien fremmer sekulær humanisme. Denne artikkelen kritiserer dette premisset. Basert på en sammenstilling av seks episoder som fokuserer på katolisisme og/eller inneholder karakterer som er basert på historiske paveskikkelser (“Do the Handicapped Go to Hell?”, “Red Hot Catholic Love”, “Bloody Mary”, “Fantastic Easter Special”, “The Hobbit”, “A Boy and His Priest”), argumenterer jeg for at seriens portrettering av katolisismen er mye mer balansert, og at den i tillegg promoterer verdier som kommer til syne dersom vi betrakter den fra Nancy Ammernanns perspektiv og anvender hennes begrep om «golden rule Christianity» (1997).

Nøkkelord: pave, katolisisme, South Park, satire, Golden Rule Christianity, anti-katolisisme

Siden 1997 har Trey Parker og Matt Stones animasjonsserie *South Park* smykket skjermer verden over med sin skarpe satire servert via pappdukkeaktige figurer. Serien har rettet skyts mot historiske og samtidige offentlige personer, kulturelle trender, politiske partier, institusjoner og, ikke minst, religiøse forestillinger, tradisjoner og grupper. Temaet religion er så fremtredende i serien at enkelte beskriver den som religionsfiksert (DeLashmutt og Hancock 2008:176). Hva kan vi lære om hva *South Park* gjør med religion dersom vi ser nærmere på hvordan serien behandler pavefigurer og andre katolikker i episoder hvor katolisisme blir tematisert? Pavefigurene er interessante fordi fremstillingene av dem og deres iscenesatte interaksjoner med andre figurer er

viktig for å kunne danne et bilde av hva *South Park* formidler om katolikker og katolisisme. Sammenlignet med andre animasjonsserier i samme sjanger (*Family Guy*, *The Simpsons*, *Futurama*) er *South Parks* pavefigurer særlig interessante fordi serien er alene om å modellere pavefigurer på historiske paveskikkelser. Hva gjør det med seriens håndtering av katolisisme?

For å besvare spørsmålene, tar jeg for meg seks *South Park*-episoder om katolisisme og benytter pavefigurene som orienteringspunkt (*Tabell 1*). I den første seksjonen gir jeg en kort presentasjon av serien. I andre del presenterer jeg det teoretiske perspektivet jeg bruker i analysen, som følger i neste del. Den inneholder beskrivelser av de seks aktuelle episodene med drøfting av hva de formidler om pavefigurer og katolisisme. Deretter følger en diskusjon om synet på *South Park* som sekulært og humanistisk er til hinder heller enn hjelp for en god forståelse av hva serien gjør med religion. Drøftingen skjer hovedsakelig i lys av Nancy Ammermans *gylne-regel-kristendom* (1997), med innslag av teoretiske perspektiver fra semiotikk og materiell kultur (Gell 1998) og Jonathan Z. Smiths teori om den nære «andre» (2004). Artikkelen er et bidrag til forskning på *South Park*, til religionskritikk i underholdningssjangeren, og til skjæringsfeltet mellom religion og populærkultur.

HVA ER *SOUTH PARK*?

South Park er en 2D-animert fjernsynsserie, skapt og produsert av amerikanerne Matt Stone og Trey Parker, med voksne som målgruppe. *South Park* er Comedy Centrals mest populære og lengstlevende program og har siden begynnelsen vokst til å omfatte 22 sesonger og en helaftens film (1999). I tillegg er det utgitt *South Park*-spill til PC og konsoller, det første til Nintendo 64 i 1998. *South Park Studios* har selv gjort serien tilgjengelig via deres egen offisielle strømmenettside, som i alle fall delvis er finansiert av reklameavspillinger under strømmingen (*SouthParkStudios.nu* 2019). *South Park* er også en merkevare som omfatter klær, buttons, telefondeksler, nøkkelhanker for å nevne noe. Til sammen utgjør *South Park* et transmediefenomen med armer i både

visuell, digital og materiell kultur (Jenkins 2007). *South Park* har mottatt en rekke priser, både for enkeltepisoder og serien i sin helhet. De gjeveste blant dem er Emmy-prisene fra 2005, 2007, 2008, 2009, og 2013. *South Park*-episoder har ofte religion som tema, kontekst, eller referanser til religion, men religion er ikke fremtredende i de enkeltvis prisbelønte episodene.

Serien har fire hovedfigurer, skoleguttene Stan March, Kyle Broflovski, Eric Cartman og Kenny McCormick. Alle hovedpersonene er knyttet til en lokal religiøs gruppering: Stan, Eric og Kennys familier er katolikker og går til messe i den lokale menigheten hvor Fader Maxi er sogneprest og søster Anne underviser søndagsskolen. Kyles familie er jødisk og går i synagogen. Innimellom dukker det opp figurer med tilknytning til andre religioner; eksempelvis er Garys familie mormonere («All About the Mormons», s7e13).¹⁹ Episodene utspiller seg hovedsakelig i den lille hjembyen deres South Park, Colorado.

Parker og Stones evne til å ta opp aktuelle tema på kort varsel er sentral for seriens appell og aktualitet (Feltmate 2017:8). *South Park* harselerer med personer, grupper og institusjoner idet serien både svarer på eksisterende saker i amerikansk nyhets- og mediediskurs og fremprovoserer nye (Feltmate 2017:8). Seriens kommentarer på aktuelle nyhetssaker innebærer at nyhetsverdi til en viss grad styrer hvilke religiøse grupperinger som kommenteres og hvilke trekk ved deres praksis og lære som tematiseres. Siden *South Parks* kommentarer er satiriske og kommenterer aktuelle og ofte kontroversielle saker, leder episodene ofte til reaksjoner fra enkeltpersoner og grupperinger som opplever seg berørt eller krenket. Fra et medieperspektiv innebærer *South Parks* plass i mediediskursen at serien er både aktør og arena i prosesser hvorved religion medialiseres (jf. Hjarvard 2012). *South Park* bidrar derfor til offentlige diskurser som er religionsvitenskapelig relevante på flere plan, særlig i anglofone nord-amerikanske og europeiske kontekster.

¹⁹ Parker og Stone står også, sammen med Robert Lopez, bak musikalen *The Book of Mormon*, som har høstet suksess i USA og Europa. Misjonærer fra Jesu Kristi kirke av De siste dagers hellige har på sin side benyttet anledningene forestillingene bringer til å dele ut eksemplarer av Mormons bok under slagordet «originalen er bedre» (Petersen 2015).

Likevel er det amerikansk religion, kultur og politikk i særdeleshet som informerer og danner bakteppet for episodene. Det amerikanske preget er tydelig allerede fra pilotepisoden, hvor Jesus, Julenissen og Snømannen Frosty opptrer, som i et erkeamerikansk jule-ensemble (Scott 2011: 153). For å oppsummere er *South Park* en animert fjernsynsserie for voksne som i betydelig grad er sammenflettet med nyhetspreget mediediskurs, som viser stor interesse for religion i den sammenhengen, og som man må regne med bidrar til å forme seeres oppfatning av hva religion er generelt, og hvordan ulike religiøse grupperinger er. Det gjør serien interessant som religionsvitenskapelig forskningsmateriale.

TIDLIGERE FORSKNING

Eksisterende forskning på *South Park* finner man i medievitenskap (Johnson-Woods 2007; Weinstock 2008), kulturvitenskap (Gournelos 2009) og litteraturvitenskap (Stratyneser og Keller 2014; Vittali 2010), men også i teologi (DeLashmutt og Hancock 2008) og filosofi (Arp 2007; Arp og Decker 2013). Religions sosiologer og religionsvitere har også bidratt til forskningssamtalen (Feltmate 2011, 2012, 2013a, 2013b, 2017; Scott 2011; Walker 2017). I *Drawn to the Gods* (2017), analyserer religions sosiolog David Feltmate forholdet mellom religion og humor i *The Simpsons*, *Family Guy* og *South Park*. Pavefigurene i *South Park* får lite oppmerksomhet, til tross for at innledningen til boken lokker lesere med en bedre forståelse av seg selv og det amerikanske samfunnet gjennom en analyse av scenen hvor «the Virgin Mary [is] “shitting blood on the pope”» (Feltmate 2017: 1). Feltmate innfrir imidlertid ikke løftet, for bidraget består i å påpeke at episoden *ikke* kritiserer katolske praksiser og forestillingsverdener, men Anonyme Alkoholikere (Feltmate 2017: kap. 4, del 5, avsnitt 1-2, Kindle-utgaven).

Forskningslitteraturen foreslår flere forskjellige overgripende tolkninger av *South Parks* kommentarer til religiøse forestillinger, praksiser og grupperinger. Én tolkning innebærer at *South Park* er jevnt kritisk til all religion og ikke-religion, noe som er en ukritisk repetisjon av Parker og Stones beskrivelse av egen geskjeft (Feltmate 2017:8, 178).

En annen tolkning presenterer *South Park* som en ideologisk aktør som oppfordrer seere til å være et «godt menneske», hvor kritikk av religiøs absolutisme og hykleri er ett blant flere virkemidler (Johnson-Woods 2007:241). Ifølge en tredje tolkning bedriver Parker og Stone teologisk refleksjon og sekulær profeti (i forstanden religionsrelatert samfunnskritikk)—bevisst eller ubevisst (DeLashmutt og Hancock 2008:175). Den fjerde og seneste tolkningen innebærer at *South Park* bruker sakraliserte moralske former fra den bredere amerikanske kulturen til å svekke religiøs—særlig katolsk—troverdighet, samtidig som programmet benytter seg av alternative symboler som er velforankret i amerikansk religion og samfunn (Feltmate 2017:174). Her har vi nådd det første punktet jeg bestrider i denne artikkelen. Slik jeg ser det, utgjør ikke *South Park*-episodene om katolisisme forsøk på å svekke katolsk troverdighet, men å distansere seg fra deler av katolisisme mens den omfavner og fremelsker andre.

I denne sammenhengen er det likevel nyttig å observere at serien også bruker «alternative symboler» med bredere kulturell forankring og, derfor også muligens, relevans. Grunnen til det ligger i mitt motargument mot det neste punktet jeg bestrider. De ulike tolkningene har et felles grunnpremiss: antagelsen om at *South Park* formidler et sekulært og humanistisk budskap (DeLashmutt og Hancock 2008:177; Feltmate 2017:8; Johnson-Woods 2007:241). Det er imidlertid verd å spørre om vi ikke oppnår bedre forståelse av *South Parks* behandling av religion—særlig kristendom—dersom vi ser serien i et nytt lys, hvor verdiene den formidler er mer i tråd med det Nancy Ammerman kaller *gylne-regel-kristendom*.

SOUTH PARKS PAVEFIGURER OG DERES REELLE REFERENTER

Tabellen under er en oversikt over de seks *South Park*-episodene jeg vurderer som relevante for denne artikkelen. De fem første inneholder pavefigurer, mens den siste er interessant fordi den *ikke* inneholder en pavefigur, men man kunne forvente at den skulle det.

Tabell 1: Episoder med pavefigurer i *South Park*

Episodenavn	Episodenummer	Premieredato	Pavefigur
Do the Handicapped Go to Hell?	57 (s4e9)	19. juli 2000	Johannes Paul II
Red Hot Catholic Love	87 (s6e8)	3. juli 2002	Johannes Paul II
Bloody Mary	139 (s9e14)	7. desember 2005	Benedikt XVI
Fantastic Easter Special	158 (s11e5)	4. april 2007	Benedikt XVI
The Hobbit	247 (s17e10)	11. desember 2013	Frans
A Boy and a Priest	289 (s22e2)	3. oktober 2018	Ingen pave

Fra *South Park* først gikk på luften i 1997 og til nå (mai 2019) har Den katolske kirke hatt tre forskjellige paver: Johannes Paul II (16. oktober 1978–2. april 2005), Benedikt XVI (19. april 2005–28. februar 2013) og Frans (13. mars 2013–). *South Park* har pavefigurer som er oppkalt etter alle tre: Johannes Paul II-figurer er med i to episoder: «Do the Handicapped Go to Hell?» (2000) og «Red Hot Catholic Love» (2002). Benedikt XVI-figurer er også med i to episoder: «Bloody Mary» (2005) og «Fantastic Easter Special» (2007). Så langt møter man bare en Frans-figur i én episode: «The Hobbit» (2013). Alle episodene ble produsert og kringkastet i løpet av pavenes respektive pontifikat.

I tillegg til pavefigurer inspirert av de tre historiske paven, har skaperne Stone og Parker benyttet sin kunstneriske frihet til å skape nye pavefigurer: Bill Donohue (The Catholic Leagues overhode siden 1993) og—litt mer oppsiktsvekkende—en kanin ved navn Snowball. Som nevnt er det ofte sammenheng mellom tidspunktene da episodene ble kringkastet og det amerikanske nyhetsbildet: «Red Hot Catholic Love» og «A boy and his priest» ble kringkastet på tidspunkt hvor avsløringer om katolske presters seksuelle overgrep mot barn og biskopers tildekkning av deres kriminelle handlinger vakte stor oppmerksomhet. «Fantas-

tic Easter Special» ble sluppet påsken etter at *Da Vinci-koden* toppet kinolistene i store deler av verden (minus Egypt, Fijiøyene, Færøyene, Libanon, Jordan, Pakistan, Salomonøyene, Samoa, og Syria, hvor den ble forbudt). «The Hobbit», hvor Pave Frans mottar *TIME Magazine*'s pris som «Årets person» ble sluppet samme dag som *TIME Magazine* publiserte nummeret hvor Pave Frans ble feiret som prismottaker. Samtidig er det ikke noen åpenbar sammenheng mellom amerikansk nyhetsbilde og episodene «Do the Handicapped Go to Hell?» og «Bloody Mary».

JOHANNES PAUL II I *SOUTH PARK*

I «Do the Handicapped Go to Hell?» (2000) er hovedtema lære og ritualer tilknyttet katolsk soteriologi. Episoden begynner med at Stan, Eric og Kenny feirer messe i kirken med familiene sine en søndag formiddag. Presten Maxi advarer menigheten: «Hell awaits all sinners and all who do not accept Christ! Children in this town have not been attending Sunday school after Mass, and adults have not been coming to Confession. If this does not change, I promise you, you will be going to the black pit of Satan's world!» Det må nevnes at helvete—Satans verden—i *South Park* er et svært hyggelig og gjestfritt sted. Satan er en øm, kjærlig og samvittighetsfull homofil rød faun som synger og danser luau med andre helvetesbeboere. Det kjenner naturligvis ingen til før de havner der.

Livredde for å komme til helvete går Stan, Eric og Kenny til søndagsskolen etter messen. Etter en diskusjon med nonnen Anne, som underviser dem, konkluderer de til sin forskrekkelse at jøder og mennesker med psykisk utviklingshemming kommer til å havne i helvete. Konsekvensen er at både deres jødiske venn Kyle, og deres funksjonshemmede venn Timmy vil ende opp i helvete. Barnas tillit til Maxi rokkes når de oppdager at han har sex med en kvinne inne i skriftestolen. Barna oppsøker derfor Søster Anne for å få svar på hvorvidt handikappede sendes til helvete kategorisk. Anne, som ikke vil svare på spørsmålet selv, ringer paven: «The priest here has been

telling the children some pretty radical things, and I just wanted to see what the Church thinks about Jews and the mentally handicapped», forteller hun biskopen som svarer telefonen. «Yes, well, the Pope is here, but please keep it brief. He is very old». En pavefigur får røret. Han har rynker i fjeset, er krokrygget og sitter på en trone iført bispepmitra. Samtalen utfolder seg:

Paven: Huh?!

Nonnen: Hello, His Holiness. I want to ask you about people with mental disabilities.

Paven: Huh?!

Nonnen: Do mentally challenged people go to Hell?

Paven: [Lavmælt] Uhm, what did you say? [Høyt] Huh?!

Nonnen: Handicap—mental handicap.

Paven: [Lager bablelyder som til et spedbarn]

Nonnen: The priest here said that people with mental handicaps might end up in hell. Is that true?

Paven: [Grynter og lager bablelyder igjen]

Slik ender pavefigurens opptreden i denne episoden. Pavefiguren er en mann som er blitt for gammel og tunghørt til å forstå spørsmålet nonnen formidler fra barna. Dermed gir han heller ikke noe fornuftig svar, men svarer i form av uforståelige lyder. Det blir opp til seerne om paven ikke hører, ikke bryr seg, later som om han ikke hører eller, som Feltmate foreslår noe overraskende, er «senil» (Feltmate 2017: kap. 4, del 3, avsnitt 24). I dette tilfellet er det Johannes Paul II og, via ham, pavedømmet som institusjon som er satirens målskive. I et religionskritisk perspektiv kan de meningsløse lydene tolkes som kritikk av pavens eller prestehierarkiets manglende vilje eller evne til å lytte til lekfolk. Da blir det rimelig å tolke pavefigurens adferd som kritikk av manglende og dårlig kommunikasjon mellom det katolske hierarkiets øverste og laveste sjikt. Det ville også støtte Scotts argument om at dette ofte er tilfellet i serien (Scott 2011:156). Resultatet er i så fall en

pavefigur som ikke bare er fremmedgjort fra lekfolkets virkelighet, men også utilgjengelig for reell kommunikasjon.

Feltmate har beskrevet satiren i episoden ellers som at den gjør narr av flere av sakramentene i Den katolske kirke, av prestehierarkiet og misjonsretorikk, og det kommuniseres gjennom barnefigurenes tolkninger av prestens undervisning (Feltmate 2017:157). Selv om jeg er enig med Feltmate i at episoden følger en satirisk logikk som inkorporerer kristen antisemittisme og helvete som soteriologisk imperativ, er fremstillingen av katolisisme langt mer balansert enn som så. Det blir synlig dersom vi setter søkelys på pavefiguren og hans interaksjoner med andre katolske figurer i episoden. Mens pavefiguren er fjern, presten er dobbeltmoralisk, og institusjonene de representerer kritiseres, er det en annen katolsk autoritetsfigur som billedliggjør oppriktighet, barmhjertighet og åpenhet i møte med kritiske spørsmål: Søster Anne. Barnas spørsmål er fremstilt som absurd logikk på katolske teologiske premisser og rettes mot en konstellasjon av autoritetsfigurer. En av dem, Maxi, er tankeløs og innser ikke konsekvensene av sine utsagn og paven hører ikke eller forstår ikke, men Søster Anne tar barna på alvor og skaper større balanse enn hva Scott og Feltmate ser.

To år senere dukker samme pavefigur opp på nytt i episoden «Red Hot Catholic Love» (2002). Episoden er den første av to i serien hvor katolske presters seksuelle overgrep mot barn er hovedtema. Den andre, «A Boy and a Priest» (s22e2), omtales senere. Episoden begynner med at presten Maxi kunngjør en årlig katolsk retrett for unge menn—en cruisereise som organiseres av biskoper og prester fra hele USA. Stan begynner å glede seg til turen, men faren hans, Randy, forestiller seg turen som «The Catholic Boat» (en parodisk innslag på serien *The Love Boat*), hvor prester stripper og drikker alkohol, og der livredde guttebarn er alene med dem. Når Randy ser for seg sønnen på cruiset, skriker han skrekkslagent fra kirkebenken. Etter messen holder Stans foreldre, Randy og Sharon, et spontant møte med de andre foreldrene i menigheten. De bestemmer seg for å hyre en konsulent som skal finne ut om deres barn blir utsatt for seksuelle overgrep. Konsulenten besøker

skolen og intervjuer barna ved bruk av vage spørsmål som gjør at barna ikke forstår hva hun spør dem om. Når hun ber barna velge enkeltord for å beskrive presten Maxi, ser de spørrende på henne. Etter en stund svarer Butters: «Compassionate.» Konsulenten stiller mer og mer ledende spørsmål: «Har presten noen gang forsøkt å putte noe opp i rumpen din?» Barna blir enda mer forvirret. I mellomtiden diskuterer foreldrene:

Randy (Stans far): You know, I think we've just had it with the Church. All the horrible things they've done to kids... I think I'm gonna become an atheist!

Richard: That's a good idea! I'm gonna be an atheist too!

Linda: Let's all be atheists!

[Jubel]

Roger: If there was a god, why would he let our kids be molested in the first place?

Stephen: Yeah! Let's kill God! Yeah!

Randy: Well, uhm, let's—let's just be atheists.

Stephen: Same thing!

[Jubel igjen]

Senere diskuterer Stan, Cartman, Kyle og Tweek: «Hva i alle dager skulle en prest ville gjøre med rumpene våre?» Barna diskuterer seg imellom hva i all verden Maxi kan ha ønsket å putte i rumpene deres. Etter nok et absurd resonnement, konkluderer de med at det må gjelde mat, for dersom mat som går inn munnen kommer ut rumpen, bør også mat som går inn rumpen komme ut gjennom munnen. Tross latterliggjøring fra sine venner gjør Eric et forsøk—og lykkes: Han «bæsjer ut munnen» på toalettet mens skolekameratene ser på. Snart blir den sensasjonelle oppdagelsen kringkastet på *South Parks* fjernsynskanaler. Vitenskapsfolk omfavner baklengsspising, noe som gir praksisen legitimitet i den nyopprettede ateistgruppens øyne. Ateistene kaster opp avføring i fellesskap på møtene sine, som i en parodi på kommuniionsritualer generelt, og samtaler om hvor glade de er for at de nå er ateister.

Imens drar presten Maxi til Vatikanet for å få en slutt på seksuelt misbruk av barn blant prester. Det er her han møter paven, som ser ut til å ha kalt inn til konsil. Maxi går bort til paven, kneler og kysser ringen hans: «Deres Hellighet.» Paven svarer med et kråkeaktig stønn før en biskop hjelper ham opp til tronen. Herfra forholder pavefiguren seg passiv lenge, mens Maxi taler til forsamlingen av kardinaler, biskoper, og andre prester. Maxi advarer om at hvis de ikke slutter å misbruke barn, vil katolikker bli ateister i stedet. Forsamlingen derimot, synes det er langt mer problematisk at barna rapporterer overgrep enn at overgrepene skjer, ettersom det «ikke står noensteds i Det hellige Vatikanlovskildet at det er galt å ha sex med gutter.» Maxi svarer, «Well, maybe we need to change the Holy Document of Vatican Law!» Han blir møtt med høylytt protest—både fra forsamlingen og fra katolikker fra planeten Gelgamek. Det viser seg at det er en ganske praktisk grunn til at «Vatikanlovskildet» ikke kan endres: Ingen vet hvor det er—bortsett fra at det ligger gjemt i katakombene under Peterskirken, etter en serie med farlige hindringer. Maxi påtar seg oppgaven å finne skildet. Han lykkes etter en strabasios innsats og tar skildet med tilbake til Peterskirken og forsamlingen: «Can we *please* change it now to say it's *not* OK to have sex with boys?!» Først da vil paven si noe, som han hvisker til biskopen: Paven vil spørre Den høyeste kilden. Forsamlingen svarer med latinsk messing i gregoriansk stil: «O Sacramentum» og lys bryter inn gjennom vinduene i respons. «The Holy One!» erklærer biskopen. «Behold! The great Queen Spider!» Det viser seg altså at Den høyeste kilden, Den hellige, er en gigantisk edderkopp.

Da får Maxi nok: «You people have completely lost touch with the outside world! You sit in this big room with your Gelgameks and your Queen Spider, and none of it applies to what being a Catholic is all about!» (jf. Feltmate 2017:173–174). Maxi river i stykker skildet. Handlingen utløser et jordskjelv og hele Peterskirken kollapser. Samlet foran fjernsynet fryder den nye ateistgruppen seg over at Vatikanet er ødelagt og tolker det som et poeng i sin favør. Biskopen, derimot, anklager Maxi for å ha drept katolisismen. Imens sitter paven fremdeles

urørlig på tronen i bakgrunnen. Maxi har nå fått en bibel og holder den opp mens han taler:

Maxi: All that is dead are your stupid laws and rules! You've forgotten what being a Catholic is all about. This book. You see, these are just stories—stories that are meant to help guide people in the right direction: Love your neighbor. Be a good person. That's *it!* And when you start turning the stories into literal translations of hierarchies and power, well... Well, you end up with this [Maxi peker på Edderkoppdronningen og Gelgameks-katolikkene]. People are losing faith because they don't see how what you've turned the religion into applies to them. They've lost touch with any idea of any kind of religion, and when they have no mythology to try and live their lives by, well they just start spewing a bunch of crap out of their mouths! [Ateistene ser Maxis tale på TV og en av dem bæsjer ut munnen.]

Randy, Stans far, som ser på nyhetene, konkluderer: «He's right [...] We shouldn't toss away the Bible just because some assholes in Italy screwed it up.» Sharon svarer: «Oh, Randy! I don't want to put food up my butt anymore.»

I denne episoden blir nyateister harsellert med minst like mye som Den katolske kirke. I den grad de to grupperingene oppfattes som motstandere, kan man hevde at Parker og Stone plasserer *South Park* som kritiske til begge, men seieren tilhører her åpenbart katolisismen, skjønt ikke Den katolske kirken som institusjon eller det katolske prestehierarkiet.

For Feltmate er Maxis avsluttende tale et eksempel på *South Parks* moralprekener (Feltmate 2017:173), men her er det mer å hente. *South Parks* moralprekener bryter ned det som i teater- og filmverden er kjent som «den fjerde veggen» – mellom handling på scene eller skjerm og publikum. Den fjerde veggen blir brutt når figurer i teaterstykker eller film tiltaler publikum direkte og dermed innlemmer dem i handlingen (Auter og Davis 1991).

I andre episoder er presten Maxi ofte den som representerer Den katolske kirke og blir målskive for skyts rettet mot den, men her er han

protagonist. Maxi er ikke som de andre prestene: han er en edel rebell som er villig til å ofre både sitt eget liv og Den katolske kirke som institusjon for å få slutt på presters seksuelle overgrep mot barn. Samtidig kan fremstillingen av Maxi her ses i et annet lys: Noe som ofte går igjen i reportasjer om saker hvor prester har begått seksuelle overgrep, er at ingen har mistenkt akkurat *deres* sogneprest, eller presten ved *deres* skole. Her tas nettopp det til sin ytterligste konsekvens: «Vår» prest som seere er Maxi selv. Han må være entydig protagonist, ellers er han medskyldig og det viser seriens historie at *South Park* mener er utålelig og måtte ha kvittet seg med figuren.²⁰ Antagonisten er ikke noen enkeltperson—heller ikke paven som overhodet for institusjonen—men Den katolske kirke som institusjon og teologisk system.

Igen er Johannes Paul II-figuren en passiv karakter. Pavens manglende handlingskraft representerer en korrumpert institusjon som ikke makter å hjelpe seg selv ut av situasjonen som har oppstått fordi den er uvillig til å la seg endre. I motsetning til de andre medlemmene av hierarkiet, er imidlertid paven også den eneste som ikke protesterer mot Maxis forslag og som åpner muligheten for endring. Pavefiguren blir nok en gang en leder uten kontakt med virkeligheten, som forholder seg relativt passiv selv i en krisesituasjon, men som blir stående selv når hele Vatikanet kollapser rundt ham.

Selv om det ligger en åpenbar kritikk av institusjonelt religiøst hierarki i at de fleste preste- og bispefigurene fremstilles som utelukkende motivert av en pervertert seksuell egeninteresse, er det også viktig å påpeke at Maxi utgjør en betydelig motvekt—ikke minst i kraft av sin rolle som hovedprotagonist. Med andre ord inviterer episoden seere til å være kritiske til Den katolske kirkes institusjonelle hierarki og systematiske tildekking av seksuelle overgrep mot barn, men også til ikke å skjære alle prester over én kam. Maxis rolle som den «gode prest» er også interessant fordi han kroppsliggjør en klar tale for et selvkritisk

²⁰ Det gjorde Parker og Stone senere med skolekjøkkenkokken Chef da han ble med i Super Adventure Club i «The Return of Chef» (s10e1) som viste seg å ha hjernevasket ham til å forgripe seg på barn. Det hører med til den historien at Isaac Hayes, som gav stemmen til Chef, forlot serien i forbindelse med en krangel med Stone og Parker om episoden «Trapped in the Closet» som tematiserer scientologi.

og balansert forhold til mytologi, og en kritikk av nyateisme. En omfavnelser av mytologi som fortellinger med egenverdi i kraft av å gi livsveiledning, lagt i munnen på en prest som forklarer hva det er å være katolikk er kanskje i tråd med en generell humanisme, men særlig sekulær er den ikke: Religion er her et gode i form av mytologi som veiledende eksempler for rett levevis; man må bare ikke ta mytologien altfor alvorlig.

BENEDIKT XVI

Den første episoden med en Benedikt XVI-figur heter «Bloody Mary» og ble sendt 7. desember 2005. Stans far Randy blir tatt for fyllekjøring og får samfunnstjeneste og deltakelse i Anonyme Alkoholikere som straff. På AA-møtet blir han overbevist om at alkoholismen hans er en sykdom og må overgi seg til en «høyere makt» for å bli frisk. Stan, derimot, har lært om selvdisciplin på karatekurs og forteller faren igjen og igjen at det er selvdisciplin som trengs. Randy blir deprimert, forfaller i selvmedlidenhet og overbeviser seg selv om at det eneste som kan hjelpe ham er et mirakel. Like etter oppdager en spansktalende prest at en statue av Jomfru Maria har begynt å blø. Presten utbryter at det er et mirakel og faller på kne foran statuen og ber. Neste dag dekker *South Parks* nyhetskanal *News 4* hendelsen med reporter på stedet. Mennesker flokker rundt statuen:

Reporter: Tom, I'm standing in the garden of Saint Peter's church in Bailey, where what some call a miracle is taking place. The statue of the Virgin Mary has started to bleed... out its ass. The phenomenon was first seen by Father Harold Barnes, who saw the blood coming from the Virgin Mary's ass late last night. People from all over the state have flocked here to the church to witness the apparent miracle firsthand.

Kvinnelig katolikk 1: Well, we just heard that this miracle was happening and we wanted to see it for ourselves and come and pray.

Reporter: Why do you believe the Virgin Mary is dripping blood?

Kvinnelig katolikk 2: Well, it *may* represent her sorrow over all the bad things going on in the world.

Reporter: Why do you believe the Virgin Mary is dripping blood out her *ass*?

[Ingen svar]

Innslaget er åpenbart et brudd på tabu og en latterliggjøring av mirakeltro knyttet til statuer som angivelig blør eller gråter—et kjent katolsk motiv som ofte tolkes som et uttrykk for Jesu eller Jomfru Marias lidelse og sorg over menneskers synder. Senere i episoden sitter Randy hjemme og ser nyheter, mens han tømmer den ene ølflasken etter den andre. *News 4* rapporterer fra statuen igjen, hvor en stor folkemengde har samlet seg. En kardinal har møtt opp og erklærer at statuens blødning er et mirakel. Nå fatter Randy håp. Han blir overbevist om at bare blodet fra statuen vil kurere alkoholismen hans. Randy overbeviser omsider Stan om å kjøre ham til statuen. Etter å ha sneket i køen frem til statuen, blir han belønnet med en bloddusj fra statuen. Han mener seg deretter kurert ved et mirakel og slutter å drikke alkohol.

Senere kommer Pave Benedikt XVI til stedet. Han skal avgjøre hvorvidt det foregår et mirakel eller ei. Mennesker på stedet kneler foran ham. Idet Benedikt kommer frem til statuen, stirrer han opp på statuen og nærmer seg mer og mer. Plutselig står blodspruten ut av statuens bakside. Etter å ha tørket av seg, erklærer paven at det ikke er et mirakel: «Having investigated closely, the pope determined that the blood was not coming from the Virgin Mary's ass, but rather from her vagina. And the pope said, quote: "A chick bleeding out her vagina is no miracle. Chicks bleed out their vaginas all the time."» Randy er sjokkert og konkluderer av pavens uttalelse at han ikke kan være kurert. Dermed drar han sporenstreks til baren og begynner å drikke. Stan finner ham og, med sin karateetikk, får han Randy til å innse at faren selv hadde evnen til å begrense sitt eget alkoholinntak.

I denne episoden blir Benedikt XVI-figuren aktuell når det er behov for å avgjøre hvorvidt en hendelse utgjør et mirakel. Pavefiguren fornekter mirakelet, men er ikke lenger fjern fra de troendes virkelighet,

eller umulig å kommunisere med. Tvert imot lar han seg tilkalle for å vurdere en lokal sensasjon og svarer på spørsmålet som opptar alle. Benedikt-figurens tolkning lokaliserer blodets kilde som statuens vagina og nøytraliserer dermed sjokkeffekten av «the Virgin Mary bleeding out her ass». Paven blir også stående som den eneste skeptikeren. Videre bruker han folkelig og dermed forståelig språk, i motsetning til Johannes Paul-figuren, som stort sett mumlet. Feltmates vurdering av episoden er at kritikken hovedsakelig retter seg mot Anonyme Alkoholikere fremfor katolske ikoner og statuer som blør og tilskrives mirakler (Feltmate 2017:175). Det Feltmate ikke ser, er det forholdsvis nyanserte bildet av katolisisme og katolsk lederskap som pavefiguren bidrar til.²¹ Benedikt XVI fremstilles som skeptisk og saklig om enn vulgær. Paven—som i virkeligheten godkjenner eller underkjenner mirakler knyttet til kanoniseringssaker—representerer en motvekt til å akseptere påstander om mirakler ukritisk. I neste episode vi ser på blir pavefiguren som kritisk røst utviklet videre.

«Fantastic Easter Special» begynner med at Stans familie sitter rundt kjøkkenbordet og maler påskeegg. Stan spør hva aktiviteten har med påskefeiring å gjøre. Han påpeker den manglende sammenhengen mellom den kristne påsken som feiringen av Jesu stedfortredende død og oppstandelse på den ene siden, og en hare som løper rundt og gjemmer egg på den andre. Stans far Randy blir irritert og forteller Stan at han bare skal «dye your goddamned eggs!», men Stan gidder ikke male påskeegg mer og forlater bordet. Kanskje han har funnet ut at Påskeharen ikke finnes, foreslår Stans mor. Men da reagerer Randy voldsomt: Han slår nevene i bordet, reiser seg og utbryter: «You know so little!» og forlater rommet i fortvilelse. Stan drar til det lokale kjøpesenterets påskehare og setter seg på fanget hans. Han stiller de samme spørsmålene om sammenhengen mellom Jesus og Påskeharen, men Påskeharen blir frustrert og forklarer at han er «just a guy in a costume!» Ute av kjøpesenteret blir Stan forfulgt av skikkelser i påskeharekostymer som

²¹ Man kan også gjøre et historisk poeng av hvor stor rolle Den katolske kirke spilte i AAs formative prosess, noe Ann Taves har vist var en gjennomgående tendens helt fra svært tidlig i organisasjonens tilblivelse og formative fase (Taves 2016:112–116).

spionerer på ham. Stan stiller for mange spørsmål, noe som bekymrer det hemmelige selskapet «Hareklubben for menn». Hareklubben beskytter «påskehemmeligheten» og Stans egen far er medlem. For å få vite hva påskehemmeligheten er, må Stan innlemmes i Hareklubben.

Deretter følger et innvielsesrituale hvor forsamlingen synger en latinsk hymne til Påskeharen. Det finnes nemlig en autentisk påskehare: kaninen Snowball! Forsamlingen hyller Snowball og Stan får endelig tilbudet om innsikt i påskehemmeligheten. Lederen begynner å fortelle om Jesu siste måltid, men akkurat idet hemmeligheten er i ferd med å avsløres, bykser sortkleddede ninjaer inn vinduene bak ham. Hareklubben beskytter Snowball, mens døren blir revet ned. Inn kommer en munk med pistol og en figur som forestiller William Anthony «Bill» Donohue. Donohue er president i den reaksjonære konservative amerikanske katolske organisasjonen The Catholic League.²²

Mens Donohue og ninjaene hans tar Hareklubben til fange, stikker Stan av med Snowball og henter Kyle. Sammen drar de to med kaninen for å snakke med Professor Teabag. Det neste som utspiller seg er en parodi på *Da Vinci-koden*. Professoren kan, gjennom en analyse av Da Vinci-maleriet *Det siste måltid*, fortelle guttene at «Saint Peter... was a rabbit». Sankt Peter, på sin side, beskriver Stan som «the disciple that Jesus made into the first pope». Ved bruk av laserteknologi, forteller professoren, kan de avsløre hvordan Da Vinci «opprinnelig» malte bildet—med Peter som kanin. «I don't believe it!» sier Stan, men han blir møtt av et uslæelig resonnement fra Professor Teabag:

Teabag: The proof is everywhere! Look at the pope's hat! It makes no sense... Except that it was originally designed... for a rabbit!

Stan: But why would Jesus want a rabbit to run his church?

Teabag: Because Jesus knew no one man could speak for everyone in a religion! Men can be intolerant; rabbits are pure. But the

²² I en artikkel i det amerikanske tidsskriftet *The Humanist* karakteriserte professor i sosial etikk ved St. Paul School of Theology i Kansas City, John M. Swomley, The Catholic League som «[o]ne of the least known and most dangerous of the far-right organizations» og beskriver en rekke tiltak hvor gruppen har forsøkt å sensurere kritikk av Den katolske kirke på grunnlag av diskriminering (Swomley 1998:32).

Catholic Church buried the truth, put a man in charge, and the Hare Club for Men has been decorating eggs ever since to keep the secret in Da Vinci's painting alive.

Kyle: So... the Vatican took Stan's dad?

I Vatikanet er Stans far fengslet sammen med de andre i Hareklubben for menn. De konfronteres av en Benedikt XVI-figur. Paven truer fangene med helvete dersom de fortsetter å hevde at Sankt Peter er en kanin, for det er en trussel mot Kristi kirke. Bill Donohue-figuren foreslår tortur, men det sjokkerer Benedikt: «But Bill! All this torturing and ninjas... It just doesn't seem very *Christian!*» Paven får til svar at han har bedt The Catholic League om hjelp og må la dem gjøre jobben sin. Imens ber Stan til Jesus om hjelp til å beskytte Snowball. Ingenting skjer—ennå. Donohue og hans Catholic League-ninjaer lager kannibalstuing av Hareklubben for menn, som de vil gi som mat til de fattige. Benedikt XVI-figuren reagerer, om enn forsiktig:

Benedikt XVI: Bill, this seems extreme.

Bill Donohue: The child who has the rabbit has to know that we are willing to kill the hostages if he doesn't hand it over.

Kardinal: Your Holiness! A child has arrived with the rabbit!

Paven og hans medarbeidere lykkes omsider i å overta kaninen, etter at Donohue sverger ved korset at de ikke skal skade Snowball—men det viser seg å være et lygekors. Paven protesterer at det ikke virker særlig kristent, men får til svar at det er Kristi vilje. Da dukker Jesus opp. Han forklarer at han dukker opp i svar på en bønn—ikke Stans, men et medlem av Hareklubben for menn. Han kjefter på paven og Bill Donohue og forklarer dem at en kanin skal være pave.

Bill Donohue: Kill him.

Benedikt XVI: What?!

Bill Donohue: He goes against the Church! He must die!

Benedikt XVI: Alright, that does it Bill. I'm pretty sure that killing Jesus is not very Christian.

Donohue svarer med å fengsle paven, Jesus, og barna, og kupper pavehatten. Kyle og Jesus – «those two Jews» – skal drepes. På *South Park*-nyhetene presenteres Pave Donohues kupp som en følge av at Pave Benedikt XVI har abdisert.²³ Mot slutten av episoden er Jesus og Kyle i fengselscelle sammen. Jesus overbeviser Kyle om å drepe ham med en fil, slik at han kan gjenoppstå utenfor fengselscellen. Han frems-tår selv som den ultimate ninja og dreper Bill Donohue og hans kompanjonger med shuriken. Episoden slutter med en feiring av Snowball på Den hellige stol til lyden av den latinske harehymnen. Snowball bærer mitraen på hodet—hatten som ettersigende opprinnelig ble designet for dens ører. Kardinaler spør haren hva de skal fortelle folk om hvordan de skal leve livene sine. Paveharen svarer ikke: «It isn't saying anything», klager den ene kardinalen til den andre. «Yes», svarer den andre, «just as Jesus intended it».

South Parks tidligere episoder som involverte katolisisme ble også gjenstand for angrep fra The Catholic League, noe Feltmate utforsker i detalj (Feltmate 2017: 177–179, 246). Den mest åpenbare tolkningen av episodens holdning til katolisisme er derfor som et svar på The Catholic Leagues angrep, hvor Donohue og The Catholic League rammes av *South Parks* salteste kritikk. Episoden er derimot ingen kategorisk kritikk av katolisisme. Benedikt-figuren er det tydeligste eksempelet på det: Han behandles skånsomt idet han fremstilles som sympatisk og fornuftig. Satiren her retter seg ikke mot katolisisme generelt så mye som mot *Da Vinci-koden* og den reaksjonære fløyen av amerikansk katolisisme som Bill Donohue og The Catholic League representerer. Både antagonistene og protagonistene i serien er katolikker, og hele handlingsforløpet er knyttet til amerikansk populærkultur og påsketradisjoner. Antagonistene representeres av Bill Donohue og The Catholic League som symboler på reaksjonær og autoritær katolisisme, mens protagonistene representeres av Benedikt-figuren og hovedpersonene.

²³ Man kan bli fristet til å kalle episoden profetisk, for 28. februar 2013 ble Benedikt XVI den første paven som abdiserte på over syv århundrer.

Skillet mellom Hareklubben for menn, som representerer godtroende og absurd men likevel godlynnnet katolisisme med nyanse og kompleksitet som en etisk akseptabel kjerne, og Bill Donohue og The Catholic League, fremstår som en tolkning av splittelsen mellom liberale og konservative katolikker i til dels europeisk, men hovedsakelig amerikansk religiøs kontekst. Overfor denne splittelsen fremtrer Benedikt XVI-figuren som en person med gode intensjoner, men svak vilje. Episoden er et tydelig svar på Bill Donohues og Catholic Leagues anklage om anti-katolisisme i forbindelse med tidligere episoder. Den demonstrerer at det er ikke katolisisme eller katolikker i sin helhet *South Park* kritiserer, men spesifikke former for katolisisme – og særlig den typen Donohue representerer. I likhet med tidligere episoder ser vi en oppfordring til moderasjon i påstander om religiøs autoritet: Hva det vil si å være katolikk bestemmes ikke først og fremst av lydighet mot dogmer og autoriteter, men av kjærlighet til hyggelige tradisjoner og rett levevis.

FRANS

Pave Frans er fremstilt i bare én episode: «The Hobbit». Episoden ble kringkastet 11. desember 2013 – samme dag som *TIME Magazine* kåret den nye paven til årets person med tilnavnet «The People's Pope» (Chua-Eoan og Dias 2013). Episoden har flere narrative linjer, men den mest sentrale handler om hvordan en Kanye West-figur forsøker å overbevise om at kjæresten hans, Kim Kardashian, ikke er en hobbit. Bakgrunnen for det er en fortelling om skolejenta Lisa Berger som ber Butters om et stevnemøte, men blir avvist fordi han liker «nydelige kvinner som Kim Kardashian», noe som gjør Wendy sjalu. Hun kritiserer Butters og redigerer et bilde av Kim Kardashian slik at hun ser ut som en hobbit. Deretter deler hun bildet på sosiale medier. Når Kanye West får vite det, drar han til South Park og til *TIME Magazines* prisutdeling for å overbevise alle om at kjæresten hans ikke er en hobbit. Den eneste koblingen til innslaget med Frans er derfor Kanye West.

Programleder: Ladies and gentlemen. It is my honor to give the Person of the Year Award to this year's winner: Pope Francis!

[Applaus. Pave Frans reiser seg fra et sete midt i salen, vinker og kommer opp på scenen.]

Frans [med sløv stemme]: Gracias, gracias, all my children.

[Kanye West kommer opp på scenen og tar mikrofonen fra Pave Frans.]

Kanye West: Alright, hold up! Hold up! I'm sorry, Pope, but hold up. I just gotta say this. If my fiancée is a hobbit, then, uhm...

[Snur seg fra publikum og snakker i telefonen] Then what, bitch?

OK. Yeah. Yeah. [Snur seg til publikum igjen. Programledere ser sjokkerte ut. Frans ser ut som han er lite imponert.]

If she was—if she is a hobbit, then how come she don't turn blue when goblins are near? Oh! You didn't think of that! Oh, I guess she's not a hobbit, thn! She must be a beautiful, sexy woman!

[Frans går bort til Kanye, smiler, og tar mikrofonen fra ham.]

Frans: The hobbit doesn't turn blue around goblins—just his sword does.

Kanye West reagerer med å dytte Frans av scenen. Frans selv lager ikke mer oppstyr, men de andre figurene blir sjokkerte over Kanye West-figures oppførsel. Scenen parodierer en hendelse hvor han avbrøt prisutdelingen for beste musikkvideo til Taylor Swift på MTV Awards i 2009. West parodieres og harseleres med, mens pavefiguren fremstilles som en mild, om enn litt sløv gammel mann med kjennskap til populærkultur. I motsetning til de fire episodene jeg har diskutert hittil, dukker Frans-figuren opp i en episodesammenheng som ikke har noe med katolisisme eller Den katolske kirke å gjøre. Tvert om: *South Park* feirer *TIME Magazine*s prisutdeling til paven som «Årets person».

Først fem år senere dukker det opp en ny episode som tematiserer katolisisme og kritikk av Den katolske kirke som institusjon. I episoden «A Boy and a Priest» (2018) glimrer Frans-figuren med sitt fravær. Det er påfallende, for dersom *South Park* formidlet kritikk av katolisisme, Den katolske kirke, eller pavedømmet på samme nivå som under

Johannes Paul II eller Benedikt XVI's pontifikat, kunne vi forvente at en ny episode som kritiserer det katolske presteskaperet også ville inkludere en pavefigur. Frans-figures fravær betyr at *South Park* ikke klandrer Frans for presters overgrep mot barn eller tildekningen av dem. Tvert imot trekker *South Park* frem sin katolske prest Maxi som protagonist. Gjennom hele episoden gjør de andre figurene narr av ham som «en katolsk prest» ved å vitse med alt han sier som om det hadde dobbel bunn med pedofile undertoner. Selv når han åpner søndagsprekenen med det sentrale bibelverset Johannes 3:16, tolker menigheten ordene hans slik. Maxi reagerer med fortvilelse. Han er ensom og blir venner med skolegutten Butters, og de drar på fisketur sammen. Imens er de andre sikre på at Maxi har isolert Butters på fisketur for å gjøre det enklere å utføre overgrep mot ham. Et team som dekker til overgrepssaker får nyss om vennskapet mellom Maxi og Butters og, i likhet med andre, antar de at Maxi er en overgriper. Opprydningsteamet rykker ut for å fjerne bevis for et overgrep som ikke finner sted og finner til slutt de to på fisketur. Da Maxi oppdager teamet som dekker til overgrepssaker ved å systematisk fjerne bevis, går Maxi til angrep på dem og dreper dem for å beskytte barna. Episoden avsluttes ved at Maxi nok en gang holder preken—og menighetsmedlemmene gjør fortsatt narr av ham—men han har lært seg å ignorere dem.

Som i «Red Hot Catholic Love» menneskeligjør episoden Maxi som prest og protagonist. Gjennom Maxi påberoper *South Park* seg en normativ stemme inn i katolsk religion og katolske verdier, men også i medialisert diskurs om katolisisme og hvordan det ikke er greit å anta at alle katolske prester er overgripere. Interessant nok er dette ett av unntakene for figuren Maxi i *South Park* som bredere kontekst, som ellers fremstiller ham som «hypocritical, insensitive, and usually theologically irrelevant» (Scott 2011:156). I de episodene hvor man kunne forvente at det ble gjort et ekstra stort nummer av, er imidlertid det motsatte gjennomgående. Ingen pavefigur hverken dukker opp eller sågar nevnes i episoden. Det er ensbetydende med å formidle at han ikke er relevant; Frans klandres ganske enkelt ikke. Det er fristende å begrunne budskapet med en fraværende Frans med at mediebildet av

ham som liberal og sympatisk fremdeles er forholdsvis robust, selv om hans popularitet har minket det siste året ifølge Pew Researchs undersøkelse (Pew Research Center 2018). Det er likevel Maxi som er viktigst i episoden.

I «Red Hot Catholic Love» så vi at Maxi spilte rollen som motvekt til katolske presters misbruk av barn. I «A Boy and His Priest» beholder han rollen som en «god prest»: Han er venner med barn for vennskapets skyld og er ellers ensom, isolert og misforstått som syndebukk for ugjerninger han selv forsøker å hindre. I ytterste konsekvens er Maxi så oppriktig glad i barna at han dreper sine kolleger for å beskytte barna. Dermed representerer han overgrepstildekkingens rake motsetning. Det katolske presteskapet er ikke alene om å motta kritikk i denne episoden. Den retter også skyts mot alle som morer seg med vitser på bekostning av barn som blir utsatt for seksuelle overgrep. Her er *South Parks* kritikk ganske avansert: Skaperne kritiserer lettvinde og usmakelige spøker om maktmisbruk og seksuelle overgrep ved å vende satiren mot dem som bruker den til å mobbe katolikker. Maxi blir nok en gang et offer for sine medprestens ugjerninger i motstand mot sine overordnede, som igjen tror at også Maxi er en overgriper. Resultatet er at de andre prestene forsøker å fjerne spor etter det de antar er Maxis overgrep mot gutten—men som ikke har funnet sted.

SOUTH PARK FORMIDLER GYLNE-REGEL-KRISTENDOM

Parker og Stone er ikke kristne og harselerer ofte med kristne religioner. Forskningslitteraturen om *South Park* preges av en antagelse om koherens mellom produsentenes intensjoner, deres eventuelle religiøse identitet og produktet de skaper. Dersom vi imidlertid tar hensyn til det etablerte konseptet «forfatterens død» (Barthes 1977), følger innsikten at det i beste fall er problematisk å anta en nødvendig sammenheng mellom produsenters identitet og intensjon på den ene siden, og det medierte meningsinnholdet i et gitt kulturelt produkt på den andre. Den visuelle og/eller materielle vending innebærer videre antropologiske perspektiver på kunstuttrykk og andre visuelle medier som sosiale

aktører (Gell 1998:17-19). Det er med dette i forgrunnen jeg nå stiller spørsmålet: Hva kan vi lære dersom vi bytter ut det grunnleggende premisset om *South Park* som formidler av sekulær humanisme med *South Park* som et eksempel på gylne-regel-kristendom?

Da Nancy Ammerman konstruerte begrepet gylne-regel-kristendom (*Golden Rule Christianity*) tok hun utgangspunkt i, kritiserte og bygget videre på Dean R. Hoge, Benton Johnson og Donald A. Luidens begrep *liberale lekfolk* (Hoge et al. 1994). Ammerman observerte at Hoge et al. implisitt måler religiøsitet (forstått som religiøse forestillingers og forpliktelsers styrke og robusthet) på grunnlag av evangelikalske normer. Dette er kristne som ikke anser Jesus-tilhengerskap som en soteriologisk nødvendighet, som vektlegger livet her-og-nå fremfor individuell og kosmisk eskatologi, som foretrekker ikke-literalistiske tolkninger av bibelfortellinger, og som betviler «kristendommens» monopol på religiøs sannhet (Ammerman 1997: 196). Dette er verdier vi har sett gjøre seg gjeldende i flere av episodene som er gjennomgått i denne artikkelen: Jesus-tilhengerskap som soteriologisk nødvendighet er riktignok ikke blant temaene, men når han opptrer i «Fantastic Easter Special» er det ikke for å kreve underkastelse og lydighet, men for å stoppe en reaksjonær konservativ katolikk i å overta pavedømmet og redde sannheten som hittil har vært en hemmelighet. Kun i «Do the Handicapped Go to Hell?» er eskatologi et tema—et tema som leder til problemer i livet her-og-nå for alle som stiller spørsmål om hvem som kommer til helvete og på hvilke premisser. Det er her kritikken ligger: Fokus på livet etter døden fører til skadelig adferd i livet før døden. Videre, i «Red Hot Catholic Love», sier Maxi eksplisitt at Bibelen består av myter som man gjør best i å tolke metaforisk som eksempler på hva rett levevis er. I *South Park* har hverken kristne eller andre monopol på (ikke-) religiøs sannhet. Det er også et trekk ved Ammermans begrep (1997:196). Gylne-regel-kristne tror verken at Bibelen skal leses bokstavelig eller at kristendom har monopol på sannheten.

Ammerman nøyer seg imidlertid ikke med innholdet i forestillinger og budskap, fordi gylne-regel-kristendom er en «pervasive religious type that deserves to be understood on its own terms» (Ammerman

1997:196). Ammermans senfenomenologiske tilnærming synliggjør dermed at «liberale lekfolk» ikke bør defineres kvalitativt negativt—som kristne som defineres av sin *mangel* på noe andre kristne har, eller har *mer* av—men at de utgjør en egen type religiøse mennesker og derfor må defineres kvalitativt positivt. Med andre ord: gygne-regel-kristne er ikke bare kristne som er religiøse i mindre grad, men deres kristendom ser kvalitativt annerledes ut og må derfor analyseres ut fra egne forutsetninger (Ammerman 1997:196). Forutsetningene innebærer at man ikke lar seg definere i henhold til standpunkt ved kompliserte teologiske spørsmål, men er orientert mot levevis. Selv definerer de kristendom som «rett levevis» heller enn «rett tro» (Ammerman 1997: 196-197). Det rette leveviset er basert på en gygne-regel-moral (derav begrepet) og barmhjertighetssans overfor mennesker i nød (Ammerman 1997:197).

Fokus på rett levevis, en gygne-regel-moral og barmhjertighetssans overfor mennesker i nød er tre verdier som trumfer alle andre normative imperativ i samtlige av episodene denne artikkelen har gått gjennom. Ifølge «Do the Handicapped Go to Hell?» er det rette å akseptere at mennesker er forskjellige, ikke ekskludere dem grunnet ulik religiøs tilhørighet, ikke tvinge dem til å gjennomgå ritualer for å assimileres med den dominerende religiøse kulturen, og ikke skremme barn med trusler om helvete for å motivere dem til å oppfylle religiøse lederes ønsker som å delta i søndagsskolen. Ifølge «Red Hot Catholic Love» burde det delvis fiktive Vatikanlovdokumentet—man kan sammenligne det med kirkerettsdokumenter fra det 20. århundre—vært endret for lenge siden, slik at det forbyr prester å begå seksuelle overgrep mot barn. Det burde også være lettere å endre kirkerettslig praksis og når det gjelder noe så viktig som den religiøse institusjonens fremtid, burde prestene være villige til å gå gjennom ild og vann for å endre regler og normer som står i veien for å beskytte barna—institusjonens fremtid. I tillegg burde det ikke nytte å henvise til bibelfortellinger når Den katolske kirke legitimerer sin egen autoritet. Poenget med bibelfortellingene er å gi mennesker en rettesnor for—nettopp—riktig levevis. Det er heller ikke slik at det er bedre å forkaste både bibelfortellingene og

Den katolske kirken—da ender man bare opp med å drive skitsnakk. Ifølge «Bloody Mary» er påstander om mirakuløse statuer latterlige og de som mener seg helbredet beviser bare at de hadde evnen til å lege seg selv i utgangspunktet. Paven kan likevel ikke beskyldes for å promotere miraklene. Tvert imot er han en fornuftens røst, og derfor også en gledesdreper. Ifølge «Fantastic Easter Special» er forsøk på å monopolisere religiøs sannhet i strid med Jesu egen lære og det er et poeng i seg selv at han er superhelten som til slutt redder Den katolske kirken fra velorganiserte reaksjonære konservative katolikker. Den rettmessige paven er kanin—et menneskespråklig stumt, søtt og harmløst vesen som signaliserer at «No one man can speak for everyone in a religion.» Å være kristen er uforenlig med å forsvare dogmer og institusjoner på bekostning av nestekjærlighet og barmhjertighet. Siden Fransfiguren i «The Hobbit» kun er med i et lite innslag og episoden ellers ikke har noe med katolisisme å gjøre, er det lite relevant å ta den opp i denne sammenhengen, men ifølge «A Boy and His Priest», skal man være forsiktig med å ansvarliggjøre enkeltpersoner for et kollektivt, systematisk svik. Man skal anerkjenne sorgen og sårbarheten det innebærer for katolikker generelt og oppriktige prester spesielt, som allerede er i et ensomt yrke som følge av å ha viet livet sitt til den religiøse organisasjonen de tjener. Både overgrep og tildekking av overgrep skal straffes, men må ikke påfølges av mobbing av uskyldige katolikker i kjølvannet av avsløringene. Det er normene og verdiene som formidles i *South Park*-episodene som tematiserer katolisisme—og de har mer til felles med gygne-regel-kristendom enn de har med sekulær humanisme.

KONKLUSJON

Med de siste observasjonene i forgrunnen, konkluderer jeg med at antagelsen om *South Park* som formidler av sekulær humanisme er villedende. Den er til hinder heller enn hjelp for å forstå serien og hva de formidler om religion, i dette tilfellet katolisisme. Det blir synlig når man analyserer episodene som produkter og sosiale aktører som formidler noe om religion uavhengig av produsentenes (ikke-)religiøse

identitet. Det *South Park* formidler i episoder som tematiserer katolisisme, forstås best som gylne-regel-kristendom: Episodene for-
 maner kritisk holdning til dogmer, ritualer, tradisjoner og religiøse auto-
 riteter, men oppmuntrer til verdier de knytter til Bibelen: rett levevis,
 med den gylne regel og barmhjertighet som ledestjerner, og Jesus som
 eksemplarisk rollemodell—ikke en dogmatisk eksklusiv frelser hvis
 ytterste funksjon er eskatologisk lykke i det hinsidige. Ved å kritisere
 nyateisme som ukritisk til nye oppdagelser såfremt de motsier religiøse
 dogmer og tradisjonelle oppfatninger, signaliserer *South Park* avstand
 også fra nyateistisk tankegods. Ved å kritisere det katolske prestehier-
 arkiet, mirakeltro og lydighet mot dogmer og ritualer, og samtidig
 fremelske katolske protagonister (barna, Randy, Maxi og to pave-
 figurer), markerer *South Park* avstand til katolsk gylne-regel-kristen-
 doms nære—kanskje nærmeste—«andre»: folkelig katolisisme. Videre
 forskning på *South Park* og seriens forhold til religion kan utvide
 materialet og perspektivet, og undersøke om ikke også episoder som
 tematiserer andre religiøse grupperinger lar seg forklare med lignende
 utgangspunkt.

LITTERATUR

- Ammerman, Nancy T., 1997. «Golden Rule Christianity: Lived Reli-
 gion in the American Mainstream». David D. Hall (red.), *Lived Re-
 ligion in America: Toward a History of Practice*. Princeton:
 Princeton University Press, s. 196–216.
- Arp, Robert (red.), 2007. *South Park and Philosophy: You Know, I
 Learned Something Today*. Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Arp, Robert og Decker, Kevin S. (red.), 2013. *The Ultimate South Park
 and Philosophy: Respect my philosophah!* Malden, MA: Wiley
 Blackwell.
- Auter, Philip J. og Davis, Donald M., 1991. «When Characters Speak
 Directly to Viewers: Breaking the Fourth Wall in Television.» *Jour-
 nalism & Mass Journalism Quarterly* 68(2), s. 165–171.

- Barthes, Roland, 1977. *Image-Music-Text*. Oversatt av Stephen Heath. London: Fontana.
- Chua-Eoan, Howard og Dias, Elizabeth, 2013. «Pope Francis, The People's Pope.» *TIME Magazine*, 11. desember 2013. Tilgjengelig: <http://poy.time.com/2013/12/11/person-of-the-year-pope-francis-the-peoples-pope/> [Besøkt 7. oktober 2018]
- DeLashmutt, Michael W. og Hancock, Brannon, 2008. «Prophetic Profanity: *South Park* on Religion or Thinking Theologically with Eric Cartman.» Weinstock, Jeffrey Andrew (red.) *Taking South Park Seriously*. New York: SUNY Press, s.173–194.
- Feltmate, David, 2011. «New Religious Movements in Animated Adult Sitcoms—A Spectrum of Portrayals.» *Religion Compass*, 5(7), s. 343–354.
- Feltmate, David, 2012. «The Humorous Reproduction of Religious Prejudice: “Cults” and Religious Humour in *The Simpsons*, *South Park*, and *King of the Hill*.» *Journal of Religion and Popular Culture*, 24(2), s. 201–216.
- Feltmate, David, 2013a. «It's Funny Because It's True? *The Simpsons*, Satire, and the Significance of Religious Humor in Popular Culture.» *Journal of the American Academy of Religion*, 81(1), s. 222–248.
- Feltmate, David, 2013b. «Cowards, Critics, and Catholics: The Catholic League for Religious and Civil Rights, *South Park* and the Politics of Religious Humor in the United States.» *Bulletin for the Study of Religion*, 42(3), s. 2–11.
- Feltmate, David, 2017. *Drawn to the Gods: Religion and Humor in The Simpsons, South Park, and Family Guy*. New York: New York University Press.
- Gell, Alfred, 1998. *Art and Agency: An Anthropological Theory*. Oxford: Clarendon Press.
- Gournelos, Ted, 2009. *Popular Culture and the Future of Politics: Cultural Studies and the Tao of South Park*. New York: Lexington Books.

- Hjarvard, Stig, 2012. «Three Forms of Mediatized Religion.» Stig Hjarvard og Mia Løvheim (red.), *Mediatization and Religion: Nordic Perspectives*. Göteborg: Nordicom, s. 21–44.
- Hoge, Dean R.; Johnson, Benton.; Luidens, Donald A., 1994. *Vanishing Boundaries: The Religion of Mainline Protestant Baby Boomers*. Louisville, KY: Westminster/John Knox.
- Jenkins, Henry, 2007. Transmedia Storytelling 101. Bloginnlegg 21. mars 2007. http://henryjenkins.org/blog/2007/03/transmedia_storytelling_101.html [Besøkt 4. april 2019]
- Jenkins, Philip, 2003. *The New Anti-Catholicism: The Last Acceptable Prejudice*. New York: Oxford University Press.
- Johnson-Woods, Toni, 2007. *Blame Canada! South Park and Contemporary Culture*. New York: Continuum.
- Petersen, Sarah, 2015. “LDS missionaries distribute 2,400 copies of the Book of Mormon in 6 days in Alabama.” *Deseret News*, 24. februar 2015. <https://www.deseretnews.com/article/865622704/LDS-missionaries-distribute-2400-Book-of-Mormons-in-6-days-in-Alabama.html> [9. mai 2019]
- Pew Research Center, 2018. «Confidence in Pope Francis Down Sharply in U.S.» 2. oktober 2018. Tilgjengelig: <http://www.pewforum.org/2018/10/02/confidence-in-pope-francis-down-sharply-in-u-s/#> [Lastet 17. november 2018]
- Scott, David W., 2011. «Religiosity in *South Park*: Struggles Over Institutional and Personal Piety Among Residents of a “Redneck Town”.» *Journal of Media and Religion* 10(3), s. 152–163.
- Smith, Jonathan Z., 2004. *Relating Religion: Essays in the Study of Religion*. Chicago: The University of Chicago Press.
- South Park Archives, 2018. «Disclaimer.» *Fandom*. Tilgjengelig: <http://southpark.wikia.com/wiki/Disclaimer> [Lastet 16. November 2018]
- South Park Studios, 2019. <http://www.southparkstudios.nu/> [Lastet 4. april 2019]
- Swomley, John M., 1998. «Watch on the Right: A League of the Pope’s Own». *The Humanist* 58(1), s. 32–34.

- Taves, Ann, 2016. *Revelatory Events: Three Case Studies of the Emergence of New Spiritual Paths*. Princeton: Princeton University Press.
- Vitali, Michael Adriaan, 2010. *South Park's Ambiguous Satiric Expression* [sic]. Masteroppgave, Fakultet for humaniora og pedagogikk, Universitetet i Agder.
- Walker, David, 2017. «Mormon Melodrama and the Syndication of Satire, from *Brigham Young* (1940) to *South Park* (2003).» *The Journal of American Culture* 40(3), s. 259–275.
- Weinstock, Jeffrey Andrew (red.), 2008. *Taking South Park Seriously*. New York: State University of New York.

ABSTRACT

Until now, research on *South Park* and religion has been confined by a fundamental assumption that the animated series promotes secular humanism. This article disputes that premise. Based on synopses of six episodes that center on Catholicism and/or feature characters based on historical pope figures (“Do the Handicapped Go to Hell?”; “Red Hot Catholic Love”; “Bloody Mary”; “Fantastic Easter Special”; “The Hobbit”; “A Boy and His Priest”), I argue that the show’s portrayal of Catholicism is not only far more balanced, but promotes values that are both detectable and intelligible through the lens of what Nancy Ammerman calls “golden rule Christianity” (1997).

Key words: pope, Catholicism, South Park, satire, Golden Rule Christianity, anti-Catholicism